

Tündérvár és katakomba

Néhány adat a határon túli magyarok lélekszámáról¹

A magyarságnak ma már csak körülbelül egyötödét teszik ki a szomszéd országokban élő magyarok (mintegy 2 450 000 fő). Nincs már 5 millió magyar határainkon túl, akikért felelősséget érezhetnénk. Ráadásul az 1991–1992-es és a 2001–2002-es népszámlálási adatok összevetése alapján lélekszámuk rohamosan csökken; tíz év alatt 300 000-rel lettek kevesebben. Népszámlálási adatok szerint 1992-ben Romániában 1 599 000-en vallották magukat magyarnak. 2002-ben a romániai magyarság lélekszáma ennél 190 000 fővel kevesebb. Szlovákiában az 1992-es népszámlálás a magyarságnak a tíz évvel azelőttihez képest 10%-os csökkenését mutatta ki; 2001-ben a szlovákiai magyarok létszáma 520 000 fő volt. Az 1991-es népszámláláskor Szerbiában 345 000 magyart számoltak. A jugoszláviai háborúk során a becslések szerint 30–50 000 magyar települt át Magyarországra vagy emigrált más országokba. 2002-re csak mintegy 290 000 magyar maradt a Vajdaságban; a magyarság száma 11 év alatt 16%-kal csökkent. Horvátországban az 1981-es statisztika szerint 25 000 horvátországi magyar élt, ennek több mint fele diaszpórában, teljesen horvát nyelvű környezetben, asszimilálódva. A háború alatt a szlavóniai magyar falvak pusztulása, a lakosok elmenekülése a horvátországi magyarság még nem asszimilálódott részét is szétszórta. A megmaradók, illetve a háború után visszatelepülők legfeljebb 15 000-en lehetnek. Szlovéniában, a Muravidéken 1992-ben 10–12 000 magyar élt, s 2002-re ez a szám 7000 alá csökkent. Az 1989-es ukrajnai népszámlálás Kárpátalján 156 000 magyart talált, elszórta máshol Ukrajnában (például Lembergben, Kievben) pedig további 7000-et. 2001-re négy százalékkal, 156 000-re csökkent az ukrajnai magyarság száma. Ausztriában, az Őrvidéken az 1981. évi népszámlálás adatai szerint már csak 4000 őshonos burgenlandi magyar beszélő volt. Az 1991-es és a 2001-es népszámlálás ennél több, mintegy 6700 magyart mutatott ki, sőt, a magyarul tudók száma egy 1994-es burgenlandi mikrocenzus szerint 16 475 (közülük 2000 horvát–magyar kétnyelvű). A létszámnövekedés azonban csalóka – Baumgartner (2003) szerint elsősorban a Magyarországról való folyamatos kitelepülésnek köszönhető. Ugyanakkor valószínű, hogy a vasfüggöny lebontásának, a határon átvélő gazdasági-kereskedelmi kapcsolatok megerősödésének volt nyelvújraélesztő hatása is. Az emigráns, nyugat-európai, amerikai, ausztráliai magyarság összlétszáma körülbelül egymillió.

¹ Az adatokat É. Kiss Katalin: *Anyanyelvünk állapotáról* c. könyvéből idézzük (Budapest, Osiris Kiadó, 2004. 91–92.) A jegyzetek közlésétől helyszűke miatt eltekintünk. (Szerk. megjegyzése.)

A Biblia a magyar irodalomban

Bartalis János

Isten kezében

Jött villámcsapás, jött fegyver.
Jött fergeteg.
Jött emberek hálátlansága.
Jött kegyetlenség, jött bűn.
Jött éhség és szomorúság.
Jött megalázás.
Jött üldözés és megpróbáltatás.
Jött bujdosás lélek-pusztában
és nem volt hová lehajtani fejet.
Jött kínszenvedés, Krisztus hét szenvedése.
Jött korbácsütés testen és lelken.
Jött börtön...
Nagy bajomban mindig csak azt mondtam:
„Isten kezében vagyunk
és ott vagyunk a legjobb helyen.”

Mikor fellegek feltornyosultak
és a hullámok összezsaptak fejünk felett.
Mikor a templomok leomlottak
és meghasadott a hegy.
Mikor sötétség borult a világra,
végtelen sötétség
és az égre nem jöttek fel a csillagok,
– mikor a Halál örvényénél álltunk...
Mikor az utolsó kiáltás is elhangzott
Krisztus ajkáról – függve a keresztfán,
utolsót lehelve lelke:
„Éli, Éli! Lama Sabaktani!”
Ó, népem, drága népem!
E szörnyű ítéletben,
ez elveszejtő nehéz időben
mindig hitted:
„Isten kezében vagyunk
és ott vagyunk a legbiztosabb helyen.”

Mikor Ég-Föld megszakadt,
Folyók-Tengerek kiöntöttek,
végig nyargalván sós hullámaikkal
a veszett világon,
mikor megpecsételtetett minden
teremtett állatoknak sorsa –
Ó, Uram!
mi: árva néped,
árva magyar néped
„Tebenned bízunk eleitől fogva.”

Ezzel a verssel emlékezünk Bartalis Jánosra halálának 30. évfordulóján.